

DNEVNI PREGLED PRIVREDNIH KRETANJA (UKRAJINSKA KRIZA) – 17. MART 2022. GODINE

Opšta napomena privrednicima u Srbiji

Zbog političke situacije prouzrokovane ukrajinskom krizom otežano je poslovanje sa Ukrajinom, Rusijom i Belorusijom uz kontinuirano povećanje rizika. Zbog najava reakcija RF na sankcije uvede od strane USA, UK, EU situacija na globalnom tržištu je praktično nepredvidiva i očekivanja su **da će u narednom periodu doći do pogoršanja uslova poslovanja.**

Preporuka Privredne komore Srbije svojim članicama je da budu vrlo oprezni u realizaciji poslovnih poduhvata sa ovim zemljama i da se konsultuju sa stručnim službama PKS.

NOVO Info servis - predstavništva PKS iz Evrope i sveta

Pokrenut je novi servis predstavništava Privredne komore Srbije u Evropi i svetu gde možete da pronađene najaktuelnije informacije u **uticaju krize u Ukraniji na tržišta Austrije, Nemačke, Kine, Izraela, Ujedinjenih Arapskih Emirata, Nemačke, Ruske Federacije, Kine, Slovenije, Belgije i zemalja regiona.** Cilj ovog servisa je i da našim kompanijama predoči nove poslovne mogućnosti za izvoz i nova partnerstva.

Izveštaj možete pronaći na linku

<https://pks.rs/strana/sekcija/predstavnistva-pks-info-servis>

Opšta info stranica PKS povodom ukrajinske krize: <https://pks.rs/strana/ukrajina-info-servis>

Pozivni centar: 0800 808 809 (radnim danima) i 066 875 0 600 i 066 875 1114 (vikendom)

E-mail: kriznistab@pks.rs

Transport

Transport robe prema Rusiji i dalje funkcioniše uz sve veći rizik prilikom tretiranja tereta od strane tranzitnih zemalja EU. Za transport robe iz Ruske Federacije u Srbiju, za izradu T1 tranzitnog dokumenta kroz EU, velika većina PL/LT/LV/EST špeditera zahteva kupoprodajne ugovore između RU i SRB uvoznika. Na granici sa PL, u povratnim vožnjama sa ruskom robom u vozilima, sve je neizvesnije otvaranje T1 tranzitnog dokumenta.

Iako je za sada transport moguć, i mogu se očekivati dalje mere EU koje će otežati najpre prevoz robe iz RUS preko EU zemalja, ali i mere Ruske Federacije za koje će zemlje i tržišta odrediti zabranu izvoza proizvoda i sirovina iz RF.

Zabranjen je tranzit, prenos, izvoz, pretovar i svako drugo kretanje robe koja ulazi u EU i koja je namenjena Rusiji, ukoliko je uključena na listu sankcija EU.

Sva roba na navedenoj listi sankcija EU koja je namenjena Rusiji biće predmet procene rizika od strane carinskih organa EU koji mogu odlučiti da li je pošiljka na listi predmetnih sankcija. Ovo će se posledično primenjivati i na eventualne nove sankcije EU usmerene na izvoz robe ka Rusiji.

<https://pks.rs/strana/sankcije-eu-usmerene-ka-rusiji> - link na sajt PKS

Svi prelazi RU-BY i RU –FIN su otvoreni i saobraćaj se odvija bez zadržavanja.

Stanje na prelazima ka ostalom delu EU:

- Shumilkino /Luhama (RU-EST) na izlazu je kolona od 1.5 km (1 dan), a na ulazu u zemlju je kolona od 2 km (20-30 sati).
- Ubylinka /Grebneva (RU-LV) na izlazu je kolona od 2 km (1-2 dana), a na ulazu u zemlju bez zadržavanja.

Belorusija, sa RU su svi prelazi otvoreni dvosmerno.

Izlaz ka EU: BY ka LV i LT čeka se **četiri do šest dana** bez elektronskih propusnica.

Granica Kukuryki - Kozłowiczy (BY-PL) je otvorena , 7-8 km je kolona sa PL strane (2 dana), 7 km je kolona sa BY strane (24-30 sati).

Svi prelazi Iz Ukrajine ka Belorusiji su zavtvoreni osim za izbegličke konvoje (putnička vozila). Prelazi Chop ka Mađarskoj i Đakovo ka Rumuniji zatvoreni su za tranzit robe osim za humanitarne konvoje. Prelaz Yagodin je otvoren za prazna vozila, humanitarne i izbegličke konvoje.

Zabranjen je tranzit robe u EU iz UA republika DNR i LNR usled nemogućnosti dokaza o poreklu robe.

Situacija na terenu se menja svakodnevno i prevoznicima se preporučuje da pažljivo procene rizik prilikom organizovanja transporta ka Rusiji i budu u kontaktu sa Udruženjem za Saobraćaj pri PKS, i prate na sajtu PKS stanje na graničnim prelazima, (izvor info Milšped).

Troškovi transporta kontinuirano rastu imajući u vidu nagli rast cene nafte, vreme čekanja na granicama, neizvesnost u pogledu funkcionisanja graničnih prelaza, kao i ozbiljne poteškoće u angažovanju i ceni vozača koji su spremni da voze na ovom tržištu, kao i nemogućnosti osiguravanja robe u transportu.

Pretovarna luka Konstanca trenutno prima ruske brodove, bez informacije koliko će to dugo trajati. Za sada železnički transport funkcioniše preko Poljske i Belorusije. Er Srbija sprovodi letove za Rusiju.

Korisni linkove za praćenje situacije na granicama:

Stanje na graničnim prelazima Rusija , Ukrajina i Belorusija:

<https://pks.rs/strana/sekcija/ukrajina-informacije-o-granicnim-prelazima>

Letonija:

vid.gov.lv/ru/kravas_auto_rindas

Estonija:

estonianborder.eu/yphis/bordersAndWaitingAreas.action

estonianborder.eu/yphis/borderQueueInfo.action

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-saobracaj>

E-mail: saobracaj@pks.rs

Platni promet

Prema izveštajima banaka čiji klijenti posluju sa partnerima u kriznom području, plaćanje i naplata sa Rusijom i Belorusijom se obavlja u uobičajenoj dinamici, preko banaka koje nisu pod sankcijama, tj isključene iz SWIFT-a, a najvećim delom u EUR. Domaće banke na dnevnom nivou prate situaciju u cilju minimiziranja rizika izvršenja transakcija prema ugroženom regionu. Iako sam platni promet sa Ukrajinom nema ograničenja u pogledu međunarodnih sankcija, sama naplata robe zavisi od činjenice da li se nalazi na spisku "kritičnih dobara", jer su za ostalo ukrajinskim pravnim licima, od strane Narodne banke Ujrajine, zabranjeni prekogranični transferi u valuti, a u skladu sa proglašenim ratnim stanjem. Privredna komora Ukrajine svojim privrednicima izdaje potvrde o "višoj sili". Stoga je potreban dodatan oprez pri isporuci robe.

Ruske i beloruske kompanije otežano dolaze do EUR, što predstavlja dodatno opterećenje u samom procesu naplate iz Rusije. Transakcije u rubljama se obaljavaju u manjem obimu, dodatno opterećene volatilnim kursom ali se i te pozicije zatvaraju, mada usporeno. U ovom momentu je lakše omogućiti devizne prilive u RUB za naše izvoznike nego devizna plaćanja uvoznika u RUB. U skladu sa informacijama koje imamo, banke ne otvaraju račune u rubljama novim klijentima i nerezidentima, već samo poznatim klijentima za plaćanja po ranije zaključenim ugovorima i to isključivo u svrhu obavljanja platnog prometa.

Imajući u vidu povećanje rizika, apelujemo na izvoznike da budu oprezni prilikom izvoza većih količina robe. Na rizik naplate treba dodati i praktičnu nemogućnost osiguranja robe u tranzitu pri isporuci robe na tržišta RUS, BLR, UKR.

Od izlaska kartičnih sistema sa zapada (VISA, Mastercard) u Rusiji je moguće korišćenje samo njihovih kartica koje su ranije izdate od strane ruskih banaka (do isteka tih kartica), dok je plaćanje na POS-ovima i podizanje gotovine na ATM-ovima onemogućeno karticama izdatim van Rusije, osim kartica Uni Pay kartičnog sistema iz Kine.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-bankarstvo-osiguranje-i-druge-finansijske-institucije>

E-mail: bankarstvo@pks.rs

Energetika

Novo: Vlada Srbije danas je izmenila Uredbu o ograničenju visine cena derivata nafte i dozvolila da se gorivo kojem je ograničena cena na pumpama može **točiti i u kanistre do 60 litara**. Ovim su izašli u susret pre svega zahtevima poljoprivrednika koji kao sredstva za rad koriste poljoprivredne mašine da nesmetano obavljaju poslove.

Napomena za sektore privrede koje koristeradne mašine: Uredba o ograničenju cena derivata nafte reguliše cene dva derivata, kao i načine utakanja, tj. propisuje da se derivati mogu isključivo utakati u pogonske rezervoare prevoznih sredstava. Odnosno još 60 dodatnih litara goriva u posude za transport goriva kako je odlučeno danas izmenama Uredbe.

Trgovci gorivima dužni su da postupe po odredbama ove Uredbe **samo u slučaju dva derivata: evro dizel i EVRO PREMIJUM BMB 95**. Svi drugi derivati su na slobodnom režimu i mogu biti utakani i u druge posude pod uslovom da su izrađene za tu namenu i u skladu sa ADR sertifikatom, a to podrazumeva i brendirao dizel gorivo, BMB100,

TNG. Ali, ova motorna goriva su skuplja u odnosu na dva osnovna derivata. Ograničenje utakanja goriva zadaje velike problem mnogim sektorima koji imaju u pogonu radne mašine. **PKS je u komunikacije s nadležnim ministarstvima i intenzivno radi na pronalaženju načina da se omogući utakanje većih količina i osnovna dva derivata u pokretne posude.**

Snabdevanje svim vrstama derivata nafte je redovno i stabilno. Na benzinskim stanicama ima svih vrsta motornih goriva i prodaja se odvija bez većih problema. Tržište gasa je stabilno, uvoz se realizuje iz Rusije Turskim i Balkanskim tokom.

Shodno Uredbi o ograničenju visine cena derivata nafte regulisane su cene dva osnovna derivata, evro dizel i benzin evro premijum od 95 oktana. Regulisane cene važiće do 18. marta 2022. 15 časova i to za:

1. DIZEL	187,74 za litar
2. PREMIJUM BMB 95	176,31 za litar.

U prethodnih 7 dana nastavljen je trend pada cena sirove nafte na globalnom tržištu tako da na današnji dan cene su gotovo 30% niže u odnosu na 9-ti mart kada su iznosile i preko 130 USD/bbl.

Snabdevanje gasom je stabilno, uvoz se realizuje iz Rusije Turskim i Balkanskim Tokom. Cena je na nivou ugovorenih cena u iznosu od 270 dolara za 1.000 kubnih metara gasa i biće iste do juna 2022.godine. U zimskom periodu kada je potrošnja povišena nedostajuće količine u odnosu na ugovorene se nabavljaju po tržišnim cenama, a razlika u ceni se nadomešćuje iz budžeta Republike Srbije u skladu sa Uredbom o privremenoj meri ograničavanja cene gasa i nadoknadi razlike u ceni prirodnog gasa nabavljenog iz uvoza ili proizvedenog u Republici Srbiji „Službeni glasnik RS“, broj 30/2022. Uvoz gasa se odvija bez većih problema Balkanskim (srpskim) tokom.

Snabdevenost električnom energijom je stabilno i odvija se bez problema. Proizvodnja uglja na kopovima Kolubare je stabilizovana i očekuje uspostavljanje proizvodnje na planiranom nivou. Problem kolubarskog uglja je kvalitet, tj. energetska vrednost uglja kao i neotkrivena jalovina. Kostolački kopovi podigli su proizvodnju.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-energetiku-i-energetsko-rudarstvo>

E-mail: energetika@pks.rs

Snabdevenost maloprodaje

Do rasta tražnje za određenim artiklima došlo je 15. marta. Zabeležen je rast u pojedinim kategorijama od kojih su ključne kućna hemija (21,8%), pakovano meso (18,3%), šećer (11,6%) i sveže meso (11%), a slede testenina i riblje konzerve. Blagi pad tražnje je zabeležen u pojedinim kategorijama od kojih su ključne so (-9,9%), ulje (-7,7%) i trajno mleko (-0,1%).

Tražnja ponovo raste zato što su trgovinski lanci kroz sniženja značajno snizili cene određenih artikala. Snabdevanje je stabilno. PKS objavljuje svakodnevno u 16h pregled tražnje 11 grupa proizvoda.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-trgovinu>

E-mail: trgovina@pks.rs

Proizvodnja hrane

NOVO: Vlada Srbije usvojila je i izmenjenu Odluku o privremenoj zabrani izvoza osnovnih poljoprivredno prehrambenih proizvoda kojom se **sirovo ulje od semena suncokreta ili šafranike izuzima od zabrane izvoza**. Odluka je doneta jer ovaj proizvod ne može da se koristi za dalju preradu u rafinisano suncokretovo ulje i da se najčešće koristi u industriji boja i lakova.

Na listu proizvoda za koje se privremeno zabranjuje izvoz, dodato je i rafinisano suncokretovo ulje.

Napomena: Izuzetno je važno voditi računa o domaćim proizvođačima koji imaju već unapred potpisane ugovore koje treba da ispoštuju, jer pozicioniranje na evropskom i tržištu regiona je vrlo složeno.

Dugotrajna zabrana izvoza pšenice i kukuruza može da izazove probleme i po prolećnu setvu, jer je poljoprivrednicima neophodan novac da bi mogli da finansiraju novu setvu. Posledice će snositi kako proizvođači, tako i izvoznici koji izvoze preko luka jer ne mogu svoju robu da plasiraju s obzirom da su vezani ugovorom. Ukoliko i budu realizovali izvoz, snosiće finansijske posledice. Izvoznici su svoju robu avansirali po većim cenama, a ukoliko se i odluče da prodaju Robnim rezervama, direkcija neće biti u mogućnosti da primi tolike zalihe.

Ponuda i tražnja kukuruza, pšenice i soje: Cena kukuruza na dan 17. mart je na nivou od 31,00 do 31,50 din/kg bez PDV-a, ali međutim ponude na tom nivou cena nema. Pšenica sa minimum 12% proteina nudi se po ceni od 35,50 din/kg bez PDV-a, dok je tražnja za pšenicom sa 11,5% proteina po ceni od 34,50 din/kg bez PDV-a. Pojačana je tražnja soje po ceni od 79,00 din/kg bez PDV-a, ali međutim ponude nema.

Uvoznici iz zemalja CEFTA 2006 se javljaju sa problemom isporuke ograničenih zabranjenih roba (brašno i pšenica) za izvoz na tržišta Makedonije, BiH i Crne Gore sa isticanjem problema vezanih za nesipunjavanje dogovorenih poslovnih aranžmana, što će se negativno odraziti na njihovo poslovanje. Crna Gora je otvorila tender za popunjavanje robnih rezervi brašnom i suočena je sa velikom nestašicom brašna.

Napomene:

- Na zahtev članica Grupacije proizvođača žitarica, industrijskog i krmnog bilja PKS, upućena je inicijativa za izmenu Odluke o privremenoj zabrani izvoza osnovnih poljoprivredno prehrambenih proizvoda bitnih za stanovništvo (pšenica, kukuruz, brašno i kukuruzna prekrupa). Dopis je upućen 15.marta t.g. potpredsedniku Vlade i ministru poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, g-dinu Branislavu Nedimoviću sa predlogom da se dozvoli slobodan izvoz brašna, a da maksimalnu kvotu do kraja ekonomske godine za pšenicu roda 2021. (30. jun 2022.) i za kukuruz roda 2021.(do kraja 30. septembra 2022.) odredi nadležno ministarstvo uz poštovanje raspoloživih zaliha.
- Na osnovu informacija dobijenih od Žita Srbije, ugovorene količine pšenice za izvoz iznose oko 350.000 tona, a kukuruza oko 650.000 tona. Ovi podaci su od strane Žita Srbije dostavljeni MPŠV.
- Na inicijativu izvoznika za Rusku Federaciju sutra (18. mart) zakazan je sastanak sa kompanijama iz sektora proizvodnje i izvoza voća i povrća u cilju definisanja aktivnosti i nalaženja rešenja za prevazilaženje problema u poslovanju.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-biljnu-proizvodnju-i-prehrambenu-industriju>

E-mail: biljna.prehrambena@pks.rs

Sektor mesa, mleka, prerade ribe

Nema povećanja domaće tražnje, takođe nema smanjenja zaliha gotovih proizvoda.

Otežano je dobavljanje sirovina, ambalaže sa čim u vezi je evidentno i povećanje cena. Na dnevnom nivou se prate promene kako bi se se definisala potreba i opravdanost korekcije cena gotovih proizvoda.

Prerađivači ribe su zbog povećanja cena proizvodnih inputa povećali cene gotovih proizvoda u zavisnosti od kategorije za 5 do 10%. Trenutno nema otkazivanja saradnje sa tržištem RF, ali se ipak razmatra perspektiva buduće saradnje.

Postoji problem sa robom isporučenom na tržište Ruske Federacije u vezi sa naplatom, dok je naplata sa domaćeg tržišta uobičajena. Pojedini dobavljači nisu u mogućnosti da isporuče potrebne energente, neki od njih su smanjili količine ili nudili u zamenu skuplji energent sa aditivima.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-stocarstvo-i-proizvodnju-stocarskih-proizvoda>

E-mail: stocarstvo@pks.rs

Hemijska industrija

Gumarska industrija određene sirovine dominantno uvozi iz Rusije i Belorusije, kao što su industrijska čađ, kaučuk i kord. S obzirom da multinacionalne kompanije koje posluju u Srbiji imaju određene standarde za dobavljače (iako za sve sirovine, postoji preko 10 alternativnih zemalja iz kojih je moguć uvoz), pitanje je da li dobavljači mogu da ispune uslove. Pojedini proizvođači imaju zalihe sirovina za 6 meseci, ali centrale traže da neke sirovine pošalju u njihove fabrike u EU kako ne bi imali zastoj u proizvodnji i zbog uštede sirovina traže smanjenje proizvodnje u Srbiji.

Proizvodnja veštačkog đubriva, kalijum hlorid, 81,1% uvoza iz Rusije, a 18,9% iz Belorusije do sada nije uvezeno sa drugih tržišta, ali alternativna tržišta mogu biti Kanada, Kina, Izrael i Jordan, pitanje je količina i cena. Urea i azotna đubriva se uvoze iz Ruske Federacije, a alternativna tržišta su Hrvatska, Libija, Rumunija, Turkmenistan, Azerbejdžan, Austrija, Mađarska, Nemačka, Ujedinjeni Arapski Emirati, Turska, Holandija, Slovačka.

Đubriva u Srbiji kao i sirovina za njegovu proizvodnju ima dovoljno za period predstojeće setve. U Srbiji trenutno ima 160.000 tona uree, a godišnja potrošnja je 250.000 tona. Kada postoji puno alternativnih tržišta cena je slična. Bezvodni amonijak se u značajnim količinama uvozi iz Ruske Federacije, ali postoje alternativna tržišta.

Cene mineralnih đubriva zbog velikog porasta cena, sirovina i gotovih đubriva, u petak 11. marta, nije imalo gde da se nabavi mineralno đubrivo u Srbiji. Da bi bili rentabilni, domaći proizvođači će morati da ukalkulišu nove cene sirovina u cenu proizvoda. Na dan 11. marta, cene su bile sledeće: UREA 1.347 evra po toni, KAN 836 evra, NPK 15-15-15 870 evra. Zbog visoke cene prirodnog gasa primećuje se sve češće su obustave proizvodnje mineralnih đubriva u EU.

U martu mesecu je cena monomera porasla za 50 do 135 evra po toni, što je neočekivano i što je doprinelo povećanju cene polimera.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-hemijsku-gumarsku-industriju-i-industriju-nemetala>

E-mail: hemija@pks.rs

Metalska i elektro industrija

Evropska komisija usvojila je danas novu Uredbu (broj 2022/434) kojom je izvršena preraspodela kvota za uvoz čelika u EU koje su do sad bile namenjene Rusiji i Belorusiji. **Ovom uredbom Srbiji su povećane kvote za izvoz u EU pojedinih vrsti čelika.** Konkretno, povećana je specifična kvota za kategoriju 1, dok su za kategorije 3A, 3B, 7, 12, 13, 16, 19, 21, 24, 25B, 26, 27 i 28 povećane rezidualne kvote koje Srbija može da koristi. Ova uredba EK doneta je nakon odluke o zabrani uvoza čelika iz Rusije i Belorusije na tržište Evropske Unije. Tekst uredbe se nalazi na linkovima

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0434&from=EN>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0434&from=EN>

Problem sa sirovinama (čelični limovi, cevi, profil) je postao alarmantan. Cena čelika se drastično uvećala, a trgovci su prestali (ili usporili) sa prodajom čime je direktno ugrožena realizacija ugovorenih poslova kompanije u oblasti metaloprerade/mašingradnje. U nekim slučajevima ugovoreni poslovi na ovim tržištima se otkazuju, zbog više sile.

U elektro-industriji cene osnovnih metala rastu, ali situacija sa nabavkom elektro komponenata trenutno nije poremećena. Firma koja proizvodi pametna brojila planirala je za ovu godinu izvoz u vrednosti od 15 miliona evra, a duplo više u 2023. godini, čime bi ušli u prvih pet izvoznika na tržište Rusije u metalnoj i elektro-industriji. U slučaju odluke o uvođenju sankcija Rusiji, smatraju da visokotehnološki proizvodi treba da budu izuzeti.

Sektor poljoprivredne mehanizacije nema većih problema, osim već konstatovanih koji se tiču porasta cena sirovina i transporta, kao i otežanog plaćanja. Sva privredna društva iskazuju strah i neizvesnost u vezi sa budućim snabdevanjem energentima i njihovom cenom.

U automobilske industriji cene sirovina rastu, ali postoje i određene zalihe. Kompanije u Srbiji još uvek posluju bez većih problema, ali očekuju posledice izazvane smanjivanjem obima proizvodnje automobila na svetskom nivou.

Proizvodnja bakra i aluminijuma za sada se odvija bez većih smetnji. Cena ovih roba na berzi raste, što pogoduje domaćim proizvođačima. Sirovina trenutno imaju za narednih šest meseci.

Livnice prijavljuju veliki porast cena sirovina, repromaterijala, naročito otpadnih metala što će direktno uticati na povećanje cena njihovih proizvoda.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-metalnu-elektro-industriju-rudnike-metala-i-metalurgiju>

E-mail: metalska@pks.rs

Građevinska industrija

Postoji otežana nabavka armature u Srbiji, stovarišta su zatvorena jer se očekuje dalji rast cene materijala. Za sedam dana cena je porasla za 50% evra po toni! Smanjena je ili obustavljena isporuka prema kupcima, zalihe prodavaca mogu trajati najviše dva meseca. PKS priprema sastanak između proizvođača, uvoznika i velikih građevinskih kompanija.

Vanredna situacija u Ukrajini dovela je do globalnog poremećaja tržišta hemikalija neophodnih za održavanje procesa proizvodnje cementa, prvenstveno gvožđe-sulfata i rastvora uree. U cementarama u Srbiji postoje zalihe za šest meseci.

Cementare su svoje potrebe za ugljem i naftnim koksom od oko 14 miliona evra, podmirivale 50% uvozom iz Rusije. Vlada Srbije na predlog PKS ubrzano radi na hitnom usklađivanju sa regulativama EU o korišćenju alternativnih goriva. Održano je nekoliko sastanaka i očekujemo rešenja koja će omogućiti nesmetanu proizvodnju cementa u Srbiji. Tržišta sa kojih je moguće da se uvezu kameni, mrki ugalj i koks su Grčka, Mađarska, Rumunija i SAD.

Kontakt: <https://pks.rs/udruzenje/udruzenje-za-gradevinarstvo-industriju-gradevinskog-materijala-i-stambenu-industriju>

E-mail: gradjevinarstvo@pks.rs

Sankcije EU prema Rusiji i Belorusiji

Uredba Saveta EU ([COUNCIL REGULATION \(EU\) 2022/428](#)) kojom se usvaja četvrti paket ekonomskih i individualnih sankcija ka Rusiji i njenim državljanima (15. mart 2022. godine).

Uredba reguliše dodatne zabrane, i to:

- **Uvedena je i zabrana uvoza čelika iz Rusije.** U pitanju su proizvodi koji podpadaju pod zaštitne mere EU, sistem kvota (s obzirom da je ovom Uredbom Rusija skinuta sa sistema kvota za uvoz čelika i proizvoda od čelika EU, najavljeno je da će se prethodno utvđene kvote za Rusiji biti raspodeljene trećim zemljama). Na listi zabrane uvoza proizvoda od čelika iz Rusije u EU, između ostalih nalaze se i: toplo valjani limovi i trake od nelegiranih i drugih legura, hladno valjani limovi od nelegiranih i drugih legura; električni listovi (osim GOES); metalni listovi; nerđajući toplo valjani limovi i trake; šipke i laki delovi od nelegiranih i drugih legura; nerđajuće šipke i svetlosni delovi; šipke od nelegirane i drugih legura; uglovi i oblici od gvožđa ili nelegiranog čelika; materijali za železnicu; ostale cevi i šipke itd. Detaljan spisak ove robe sa carinskim tarifnim brojevima dat je u Aneksu VII – Lista proizvoda od gvožđa i čelika iz Člana 3G Uredbe);
- **Uvodena je zabrana izvoza iz EU u Rusiju luksuznih roba.** Zabrana obuhvata sledeće proizvode: konje, kavijar i zamene za kavijar, tartufi i njihovi proizvodi, vino, pivo i žestoka pića, cigare i cigarilos, parfemi, toaletne vode i kozmetika, koža, sedlarski i putni proizvodi, ručne torbe i slični artikli, odeća, tepisi, ćilimi i tapiserije, ručno rađeni ili ne, biseri, drago i poludrago kamenje, proizvodi od bisera, nakit, zlatni ili srebrni proizvodi, kovanice i novčanice koje nisu zakonsko sredstvo plaćanja, pribor za jelo od plemenitih metala ili obložen plemenitim metalom, stoni pribor od porcelana, kamena ili zemljanog posuđa, predmeti od olovnog kristala, elektronski uređaji za kućnu upotrebu čija je vrednost veća od 750EUR, električni/elektronski ili optički aparati za snimanje i reprodukciju zvuka i slike čija je vrednost veća od 1.000EUR, vozila, osim sanitetskih vozila, za prevoz lica na zemlji, u vazduhu ili moru čija je vrednost veća od 50.000EUR svako, žičare, vučne mehanizme za žičare, motocikle u vrednosti većoj od 5.000EUR svaki, kao i njihove dodatke i rezervne delove, zidni i ručni satovi i njihovi delovi, muzički instrumenti čija je vrednost veća od 1.500EUR, umetnička dela, kolekcionarski predmeti i antikviteti, artikli i oprema za sport, uključujući skijanje, golf, ronjenje i sportove na vodi, artikli i oprema za bilijar, kuglanje, kazino igre i igre sa kovanicama ili novčanicama. Lista luksuzne robe zabranjene za prodaju, snabdevanje, prenos ili izvoz iz EU u Rusiju nalazi se u Aneksu XVIII ove Uredbe.

Posebno napominjemo da u skladu sa predhodnim tumačenjem nadležnih službi EK o uticaju mera ekonomskih sankcija EU ka Rusiji u odnosu na treće države, pa samim tim i srpske kompanije, ova mera posledično znači da srpske kompanije u slučaju uvoza roba iz Rusije navedenih u Aneksu VII, odnosno izvoza ka Rusiji za robu navedenu u Aneksu XVIII neće biti u mogućnosti da ove vrste roba transportuju kroz

teritoriju EU (detaljnije o tumačenju nadležnih službi EK videtu u Napomeni na vrhu strane <https://pks.rs/strana/sankcije-eu-usmerene-ka-rusiji>).

Pored toga, Savet EU je odlučio da uvede dalje sankcije pojedinim ruskim državljanima i pojedinim državnim kompanijama u sektorima avijacije, vojske, energetike, brodogradnje i mašinogradnje.

Takođe, Savet EU je dao zeleno svetlo EK da se, u ime EU, pridruži plurilateralnoj izjavi koja će biti objavljena u kontekstu Svetske trgovinske organizacije (STO). Naime, EU će zajedno sa drugim članicama STO izraziti spremnost da preduzme sve radnje koje smatraju neophodnim za zaštitu bezbednosnih interesa. Ovo može uključivati različite aktivnosti u smislu podrške Ukrajini ili suspendovanje koncesija i drugih obaveza prema Ruskoj Federaciji, kao što je suspenzija tretmana najpovoljnije nacije za robe i usluge. Pored ovog EU smatra da proces pristupanja Belorusije STO treba da bude suspendovan.

Izmena regulative u Rusiji

U Rusiji je uvedena privremena zabrana izvoza žitarica u zemlje Evroazijske ekonomske zajednice (EAEZ), kao i izvoza belog šećera i sirovog šećera od šećerne trske u treće zemlje. Privremena zabrana uvedena je u periodu od 15. marta do 30. juna 2022. godine, uključujući izvoz žitarica van teritorije Ruske Federacije, i to: pšenica i napolica (carinska grupa 1001); raž (carinska grupa 1002 TN Fed EAEU); ječam (carinska grupa 1003); kukuruz (carinska grupa 1005). Odluka omogućava niz izuzetaka za izvoz žitarica (humanitarna pomoć, tranzit, zalihe, itd.). Odluka stupa na snagu 15. marta 2022. godine.

Privremena zabrana izvoza iz Ruske Federacije, uključujući države članice EAEZ u periodu od 15. marta do 31. avgusta 2022. godine, važi za beli šećer (carinska grupa 1701 99 100) i sirovi šećer od šećerne trske (s carinska grupa 1701 13 i 1701 14). Odluka je usvojena sa ciljem zaštite domaćeg tržišta hrane u uslovima spoljnih ograničenja.

Ministarstvo finansija RF je objavilo da će izvozna carina na rusku naftu od 1. aprila porasti za 2,9 USD i iznosiće 61,2 USD po toni. Prema informacijama Ministarstva, prosečna cena ruske nafte Urals za period od 15. februara 2022. do 14. marta 2022. godine iznosila je 95,59 dolara po barelu, odnosno 697,8 dolara po toni. Takođe, od 1. aprila, carina na svetle naftne derivate i ulja će porasti do 18,3 USD sa 17,4 USD po toni, za tamne - do 61,2 USD sa 58,3 USD. Izvozna carina za TNG će biti 89 USD, carina za čiste frakcije LPG -80,1 USD. Izvozna carina za koks će biti 3,9\$ po toni. Trenutno izvozna carina na naftu iznosi 58,3 dolara po toni. **Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije, bitumenozne materije – Srbija je iz Rusije uvezla u nivou od oko 850 miliona USD u 2021, A sirovu naftu u bitumenozne minerale u iznosu od 330 mln USD. Carina za izvoz suncokretovog ulja iz Ruske Federacije od aprila će porasti do 313 dolara po toni.**

Carina za izvoz suncokretovog ulja iz Rusije od 1. aprila će porasti sa 260,1 USD po toni u martu o.g. do 313 USD, istaklo je Ministarstvo poljoprivrede RF. U februaru carina je iznosila 251,4, u januaru - 280,8 USD, u decembru 2021 - 276,7 USD, u novembru - 194,5 USD, u oktobru - 227,2 USD, u septembru - 169,9 USD po toni. Slobodno formiranje carine za izvoz suncokretovog ulja uvedeno je od 1. septembra 2021. godine. Mehanizam "suncokretovog bafera" biće na snazi do 31. avgusta 2022.godine. **Srbija je iz Rusije u 2021. godini uvezla 1.181 tonu suncokretovog ulja vrednosno oko milion i 700 hiljada USD (u 2020. 13,2 hiljada tona (oko 12,4 mln USD)).**

Force Majeure

U vezi sa saopštenjem Trgovinsko industrijske komore Ukrajine <https://ucci.org.ua/en/press-center/uccinews/protsedura-zasvidchennia-fors-mazhornikh-obstavin-z-28-02-2022> na sajtu Privredne komore Srbije objavljeno je <https://pks.rs/vesti/odlaganje-obaveza-zbog-dejstva-vise-sile-5900>

Navedeno podrazumeva sledeće: Prvi korak podrazumeva da ona strana kod koje je nastupila viša sila obavesti drugu stranu o nemogućnosti izvršenja svojih obaveza. Takođe, da bi se razumno odložili rokovi za ispunjenje obaveza, ona strana kod koje je nastupila viša sila, može poslati saopštenje preuzeto sa sajta Trgovinsko industrijske komore Ukrajine, kao zvaničnu potvrdu nadležnog organa u Ukrajini, dovoljno da se sporazumno reši kršenje uslova ugovora. Nakon ovih okolnosti, ukoliko je potrebno, lice koje je prekršilo svoje obaveze u periodu više sile ima pravo da podnese zahtev za izdavanje odgovarajućeg uverenja u skladu sa procedurom utvrđenom Pravilnikom za svaku obavezu posebno.

Viša sila je prirodni događaj ili ljudska radnja koja se nije mogla predvideti ili sprečiti, a usled kojih je nastupila šteta, s tim da se ljudska radnja nije mogla pripisati u krivicu lica na koje bi inače padala odgovornost. Dejstvo više sile se smatra za slučaj koji oslobađa od odgovornosti za izvršavanje svih ili nekih ugovorenih obaveza i za naknadu štete za delimično ili potpuno neizvršenje ugovorenih obaveza – onu ugovornu stranu kod koje je nastupio slučaj više sile, ili obe ugovorne strane, kada je kod obe ugovorne strane nastupio slučaj više sile, a izvršenje obaveza koje je onemogućeno zbog dejstva više sile odlaže se za vreme njenog trajanja.

UVERENJE O VIŠOJ SILI – Force Majeure Certificat je dokument koji služi da se objektivnim razlozima, privremeno ili trajno, obesnaži obaveza proistekla iz ugovornog odnosa.

Pregled aktuelnih cena berzanskih roba i procentualne promene

BERZANSKA ROBA	JEDINICA MERE	POSLEDNJA CENA	Promena			
			1D	5D	1M	YTD
Nafta WTI (bbl.)	USD/barel	99,5	▲ 4,64	▼ 6,20	▲ 8,38	▲ 32,23
Nafta BRENT (bbl.)	USD/barel	102,8	▲ 4,86	▼ 5,99	▲ 10,55	▲ 32,14
Prirodni gas (Btu.)	USD/MMBtu	4,8	▲ 0,80	▲ 3,35	▲ 6,69	▲ 28,31
Čelik (MT)	CNY/MT	5.251,8	▲ 0,28	▼ 1,04	▲ 0,22	▲ 3,46
Aluminijum (MT)	USD/tona	3.258,5	▼ 0,58	▼ 2,47	▲ 0,08	▲ 16,06
Bakar (MT)	USD/tona	10.054,0	▲ 1,51	▲ 0,52	▲ 0,62	▲ 3,43
Zlato (ounce)	USD/ounce	1.944,1	▲ 0,87	▼ 2,65	▲ 2,40	▲ 6,28
Srebro (ounce)	USD/ounce	25,4	▲ 1,14	▼ 2,07	▲ 6,47	▲ 8,87
Kukuruz (bu.)	USD/bušel	739,8	▲ 1,34	▼ 2,38	▲ 13,81	▲ 24,69
Pšenica (bu.)	USD/bušel	1.072,8	▲ 0,33	▼ 0,09	▲ 34,43	▲ 39,18
Sojina sačma (bu.)	USD/bušel	1.659,8	▲ 0,64	▼ 1,57	▲ 3,99	▲ 23,04
Šećer (lb.)	USD/funta	18,8	▲ 1,24	▼ 1,62	▲ 2,79	▼ 0,48

BERZANSKA ROBA	JEDINICA MERE	POSLEDNJA CENA	Promena			
			1D	5D	1M	YTD
Suncokret seme (MT)	ZAR/tona	10.800,0	▼ 4,80	▼ 9,24	▲ 11,92	▼ 6,09
Ref. kamatna stopa (RUS) %		20,0	0,00	0,00	▲ 135,29	▲ 135,29
Ref. kamatna stopa (UKR) %		10,0	0,00	0,00	▲ 11,10	▲ 11,10
IMOEX Index (RUS)		2.470,5	▲ 20,04	0,00	▼ 29,64	▼ 34,77
PFTS Index (UKR)		519,2	0,00	0,00	▲ 0,08	▼ 0,68
*EUR/UAH		-	-	-	-	-
*USD/UAH		-	-	-	-	-
*UAH/RUB		-	-	-	-	-
EUR/RUB		115,3	▼ 5,25	▲ 27,23	▼ 25,06	▼ 25,87
USD/RUB		118,7	▲ 1,44	▼ 8,26	▼ 36,79	▼ 37,08

Izvor: Bloomberg

Napomena: Usd - dolar cent; MMBtu - milion britanskih termalnih jedinica; ZAR - južnoafrički rand; CNY - kineski juan; IMOEX Index - Moscow Stock Exchange Index; PFTF Index - Kiev Stock Exchange Index; UAH - ukrajinska grivna; RUB - ruska rublja.

*Podaci o ukrajinskoj nacionalnoj valuti su suspendovani od strane ukrajinskih zvaničnika do daljnjeg.